

## DE LA ÎNTUNERIC LA LUMINĂ, DE LA GRÂU LA PÂINE ȘI DIN MOARTE LA VIAȚĂ

*Ioan Bude*

„La început pe când ființa nu era, nici neființa,  
Pe când totul era lipsit de viață și voință,  
Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns...  
Când pătruns de Sine însuși odihnea Cel nepătruns.  
Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă?  
N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă”.

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea I*)

Fără a fi profet și nici evanghelist, poetul Mihai Eminescu a avut totuși parte de o autentică inspirație pentru a descrie, în versurile pe care tocmai le-am citat, „nimicul” din care Creatorul a zidit toate existențele. El sugerează aici imaginea unui intens întuneric și a unei dezolante nudități comice, ca echivalent al haoticei „netocmiri” de dinainte de aducerea neființei la ființă. Acest întunecat și imens „nimic” ar fi rămas încrămășat pentru veci în haosul atemporal, dacă n-ar fi fost chemată la ființă mai întâi lumina: „Și a zis Dumnezeu: «Să fie lumină !» Și a fost lumină” (*Facerea 1, 3*).

Eonii fotonici, sau particulele luminii albe, au constituit așadar condiția fundamentală a vieții pe pământ, ca și când lumina ar fi stat ascunsă-n întunericul cel mare, germinând la adăpostul lui și răsărind apoi ca un „soare al vieții”.

Însă taina luminii n-a stat nicicând în întuneric, ci în „Cuvântul Vieții”, iar „Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul... Întru El era viața și viața era lumina oamenilor. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o” (*Ioan 1,1 și 4-5*).

De atunci și până în veac, în această lume, lumina este sinonimă cu viața, iar întunericul cu moartea. Ele se succedă marcând scurgerea timpului, sub incidența căruia se află toată zidirea. Zilele și nopțile, lunile, anotimpurile și anii, secolele și mileniiile sunt de fapt unitățile de măsură ale vitezei cu care străbatem noi distanțe dintre cei doi poli ai existenței noastre: pântecul mamei și mormântul.

Dar nici pântecul mamei nu reprezintă pentru noi adevăratul început și nici mormântul nu este destinația noastră finală. Două sunt drumurile pe care sufletul nostru

le face independent de trup: primul este cel pe care el vine din cer, trimis de Dumnezeu în momentul zămislirii (nu din părinții trupești), ca să imprime ființei noastre embrionare chipul Creatorului și aspirația asemănării noastre cu El, iar al doilea este cel din momentul chemării lui înapoi, acasă, în cer, despărțindu-se de trup prin moarte, o taină pe care, de cele mai multe ori nepricepând-o, ne lăsăm din nou cuprinși de teamă și de întuneric.

Dar ce știm despre ceea ce se întâmplă între naștere și moarte? Iar din această perioadă, care de fapt nu ne aparține, dar pe care o numim viața noastră, ce știm despre modul în care lucrează în noi „Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul care vine în lume?” (*Ioan 1, 9*). Și ce știm despre această lumină: este ea o simplă metaforă, sau desemnează o realitate dumnezeiască?

Deși este greu de crezut, chiar și omul civilizației moderne își pune din când în când astfel de întrebări, dorind parcă să simtă iarăși pământul sub picioare, să-și regăsească elanul și valoarea propriei existențe pământești, a propriului trup, în toată densa lui realitate.

Creștinismul este Religia întrupării, a morții și a învierii trupului, a unui trup care exprimă persoana, omul întreg, însă în limitele lui de creatură: „Sunt o ființă trupească pentru că sunt o ființă mărginită, pentru că nu sunt Dumnezeu”, afirma marele teolog contemporan Olivier Clément (*Trupul morții și al slavei. Scurtă introducere la o teopoetică a trupului*, trad. de Sora Eugenia Vlad, Ed. Christiana, București, 1996, p. 9).

Un creștin nu poate vorbi despre trup și viață trupească, decât pornind de la întruparea lui Hristos, de la Pătimirea și Învierea Sa, ca unice și necesare repere ale propriei sale vieți și deveniri trupești.

În *Epistola sa către Romani*, Cap. 12, 1, Sf. Ap. Pavel enunță imperativul transfigurării umane, în baza unei supreme și reciproce devoțiuni, după divinul model hristologic: „Vă îndemn, deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească!” Este vorba despre cea mai avantajoasă asociere pentru ființa și aspirațiile naturii umane: „Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și viețui împreună cu El, știind că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpânire asupra Lui” (*Romani 6, 8-9*).

Iar cuvintele lui Hristos Domnul: „Eu sunt lumina lumii !” (*Ioan 8, 12*) sunt emblematice pentru întreaga umanitate prin Învierea Lui. Tot trupul muritor trebuie să se facă lumină, iar această transformare a trupului stricăcios, carnal, în trup de lumină, este ceea ce numim și sărbătorim noi ca Paști, sau Înviere. Învierea Domnului a restructurat, pur și simplu, și cerul și pământul, după cum mărturisește din nou Sf. Ap. Pavel: „De aceea, noi nu mai știm de acum pe nimeni după trup: chiar dacă am cunoscut pe Hristos după trup, acum nu-l mai cunoaștem. Deci dacă este cineva în Hristos, este

făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi!” (*II Corinteni 5, 16-17*).

În nod necesar, asocierea noastră cu Hristos în moarte și Înviere declanșează în detaliu și restructurarea fiecărui om în parte: „M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine. Și viața mea de acum în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine” (*Galateni 2, 20*).

E posibilă o astfel de comuniune? Trupul lui Hristos poate deveni trupul meu, Sângele Lui, sângele meu, iar viața Lui, viața mea?

Ni se pot întâmpla toate acestea nouă, celor de astăzi, care suntem dependenți de mașini, de electronică, de rachete, de avioane, de arme, de bombe, de atentate, de afaceri, de cumplitul stres, care ne macină zilnic?

Da, e posibil totul, iar ca să înțelegem bine cum stau lucrurile, Fiul lui Dumnezeu însuși ne oferă – ca să zicem așa – materialul didactic necesar: „Adevărat, adevărat zic vouă, că dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, rămâne singur; iar dacă va muri, aduce roadă” (*Ioan 12, 21*). Este atâta înțelepciune în această lecție a grâului, încât deși ni se pare că o știm de când lumea, totuși ea e mereu nouă, mereu valabilă și imposibil de contestat.

Grâul este fructul luminii solare, așa cum și vinul este ofranda astrului de foc ce ține planeta noastră în echilibru și în rânduiala rodniciei. În istoria biblică, din cele mai vechi timpuri, grâul și vinul reprezintă esența binecuvântării părintești pentru toți întâii-născuți (cf. *Facerea 27, 28 și 37*). Dar atât pentru omul arhaic, cât și pentru cel modern, minunea cea mai dificil de cuprins cu mintea, în sânul naturii, este sămânța aceasta mărunță și ovală a bobului de grâu, a cărui „față” exprimă dovada celor două firi împletite în același strai și care, odată ajuns în pământ, își metamorfozează firea chiar sub înghețul cumplit al iernii, dând nașterii mai întâi unui smoc de iarbă verde, iar mai apoi înlăstărind paiul cu noul spic, sau noua seminție înzecită, ce va deveni „pâinea noastră cea de toate zilele”.

„În iconografia timpurilor vechi – zicea, cu dreptatea lui cea din totdeauna, regretatul poet Ioan Alexandru – pruncul nou născut avea înfățișarea unei pâini ovale, sau a bobului de grâu de culoare arămiu-cenușiu-auriu, culoarea feței omului. Omul este astfel fructul pâinii, este întruparea grâului, așa cum acesta este cântecul lumii pe fața pământului; este această pâine atinsă de vânturile cerești” (*Iubirea de patrie (jurnal de poet)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 340).

Chiar și în spiritualitatea arabă modernă, jertfele grâului, care devine pâine, sunt descrise ca efecte ale iubirii divine, care „încununează” și „crucifică” natura umană. Cităm mai jos, în acest sens, un scurt fragment din lirica arabă:

„Asemenea snopilor de grâu, ea vă seceră.

Vă treieră pentru a vă descoji.

Vă vântură spre a vă curăța de pleavă.  
 Vă macină până la înălbirea făinii.  
 Vă frământă până ajungeți foarte supuși,  
 Ca apoi să vă hărăzească focului său și  
 Să puteți deveni pâinea sfântă la ospățul divin.”

(Kahlil Gibran, *Profetul*, trad. de Radu Cârnecki,  
 Col. „Miracol”, Ed. Orion, București, 1991, p. 9).

Hristos Domnul a ales și a consacrat pâinea și vinul, ca unicele elemente naturale din creație, care, de la Cina cea de taină și până în veac, în fiecare Sf. Liturghie se prefac, prin acțiunea sfințitoare a Duhului Sfânt, în Trupul și Sângele Său. Amândouă trec, rând pe rând, printr-un șir de câte zece morți, se jertfesc de zece ori, ca să devină ceea ce sunt. Numai așa sunt ele primite ca ofrande liturgice! Dar pentru a ajunge aici, au nevoie, la rândul lor, de o altă jertfă: munca și osteneala omului.

Chipul cel strălucitor de odinioară al lui Dumnezeu, în om, este acum o vagă amintire de iubire, care abia mai pâlpâie pe chipul lui trudit, înfrățit cu pământul din care este luat atât prin sudoare cât și prin moarte. „Cinstitele daruri”, atât de scump obținute și aduse lui Dumnezeu, îi vor fi date înapoi consacrate, sfinte și mântuitoare, ca modele de viață și de nemurire, odrăslite din propria lor moarte și putrezire, prototipuri ale nemuririi și înveșnicirii lui. Într-un mod de-a dreptul magistral, Sf. Ap. Pavel expune teologic această superbă temă eshatologică, în celebrul *capitol 15 al Epistolei I către Corinteni*: „Așa este și învierea morților: Se seamănă trupul întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; se seamănă întru necinste, înviază întru mărire; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc... omul cel dintâi este din pământ, pământesc; omul cel de al doilea este din cer... Și după cum am purtat chipul celui pământesc, vom purta și chipul celui ceresc... Carnea și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește nestricăciunea. Iată, taină vă spun vouă: nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba... Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune și acest trup muritor să se îmbrace în nemurire. Iar când acest trup stricăcios se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: moartea a fost înghițită de biruință!” (v. 42-44, 47, 49-51, 53-54).

Deci nu ne oprim la pâine, adică nu rămânem ceea ce suntem, pentru că nici pâinea nu rămâne pâine și nici vinul nu rămâne vin, ci cu ele împreună ne scufundăm tainic în Trupul cel înviat și dumnezeiesc al lui Hristos, în fluviul imemorial al comuniunii sfinților, vii și morți, dar morți care nu sunt morți, formând un timp, un spațiu, un limbaj gestual al nemuririi, al morții contestate, nimicite și răsturnată într-o perpetuă perspectivă pascală: „...cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le!”

Deci, de acum, din această perspectivă, toate morțile ce ne întretaie viața vor deveni cărări de lumină și de înviere!

FROM DARKNESS TO LIGHT, FROM WHEAT TO BREAD,  
AND FROM DEATH TO LIFE

*Summary*

Light means life, darkness means death on the Earth. They succeeded each other and mark the time passing which dominates all the creation.

A Christian cannot speak about his body and his human life but starting with Christ's embodying, His Crucifixion and Resurrection, as the unique and necessary reference points of his own life and his own body development.

Jesus Christ's words "I am the light of the world" (John, 8:12) are emblematic for the whole mankind due to His Resurrection. The mortal body may become light and such a changing of the perishing, carnal body into a body of light is what we name and celebrate as Easter or the Resurrection.

Christ the Lord chose and consecrated the bread and the wine as the unique natural parts of the Creation which change into His Body and His Blood through the Holy Spirit action beginning with the Last Supper to the end of the time.

We do not halt at bread, and this means that we do not remain what we are, as well as the bread or the wine do not remain what they are, but together with them we mysteriously sink into the Resurrection and the Holy Body of Christ, into the immemorial flow of the saints' communion. And all together, alive or dead, but as immortal dead, forming a time, a space and a gestual language of the immortality, of the contested death destroyed and overturned under a perpetual pascal perspective: "With the death breaking down the death, and life giving to the dead".